

11. SINIF COĞRAFYA DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 5 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. COĞ.11.1.1 · Mekânsal sorunların çözümünde coğrafya biliminin katkılarını yapılandırabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	İki uygun yöntem ya da araç yazar (saha gözlemi ve sayım, anket, CBS ile harita analizi, uydu ya da trafik görüntüleri vb.).	7
	Birinin bu sorunda nasıl kullanılacağını açıklar.	3

Örnek cevap: Saha gözlemi ve CBS. Coğrafyacı CBS'de okulların, öğrencilerin oturduğu mahallelerin ve yolların haritalarını çıkartarak sıklıkla nerelerde yoğunlaştığını belirler ve servis güzergâhları önerir.

Sık hatalar: Yöntem yerine yalnızca öneri yazmak

2. COĞ.11.1.1 · Mekânsal sorunların çözümünde coğrafya biliminin katkılarını yapılandırabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Veri toplama aşamasını yazar (saha gözlemi, geçmiş sel kayıtları, yağış ve eğim verileri, uydu görüntüleri vb.).	3
a)	Analiz aşamasını yazar (verileri haritaya işleme, CBS ile risk alanlarını belirleme vb.).	3
a)	Çözüm ve öneri aşamasını yazar (riskli alanlarda yapılaşmanın sınırlanması, dere yatağının korunması, uyarı sistemi vb.).	3
b)	Coğrafyanın doğal ve beşerî unsurları mekân üzerinde birlikte (bütüncül) değerlendirdiğini belirtir.	6

a) Örnek cevap: 1) Veri toplama: Sahada dere yatağı ve konutlar incelenir, geçmiş sel kayıtları ve yağış verileri toplanır. 2) Analiz: Veriler CBS'de haritaya işlenir, taşkın riski yüksek alanlar belirlenir. 3) Öneri: Riskli alanlarda yeni yapılaşma durdurulur, dere yatağı genişletilir, erken uyarı sistemi kurulur.

b) Örnek cevap: Coğrafya sorunu hem doğal (yağış, eğim, dere) hem beşerî (yapılaşma, nüfus) yönleriyle aynı mekân üzerinde birlikte değerlendirir.

Sık hatalar: Aşamaları sırasız yazmak; Coğrafyanın katkısını yalnızca harita çizmekle sınırlamak

3. COĞ.11.2.1 · Web tabanlı CBS aracılığı ile harita uygulamaları yapabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	Uygulamada okulu bulma ya da haritayı okulun bulunduğu yere yaklaştırma basamağını yazar.	3
	Uydu görüntüsü ya da uygun altlık katmanını seçme basamağını yazar.	3
	Alan ölçme aracıyla bahçenin sınırlarını çizip alanı ölçme basamağını yazar.	2
	Haritaya başlık, ölçek, yön ve açıklama ekleyip çıktı alma ya da kaydetme basamağını yazar.	2

Örnek cevap: 1) Uygulamada okulun adresini arayıp haritayı okula yaklaştırır. 2) Altlık olarak uydu görüntüsünü seçer. 3) "Alan ölç" aracıyla bahçenin köşelerini tek tek işaretleyerek alanı ölçer. 4) Haritaya başlık, ölçek ve yön oku ekleyip çıktısını alır.

Sık hatalar: Basamakları sırasız yazmak; Ölçüm aracını kullanmadan alanı tahmin etmek

4. COĞ.11.3.1 · Yeryüzündeki su kaynaklarını sınıflandırabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	Doğrudan kullanılabilir tatlı suyun yeryüzündeki suların çok küçük bir bölümü olduğu çıkarımını yapar.	7
	Bir sonucunu yazar (suyu tasarruflu kullanma zorunluluğu, su kaynaklarını kirletmeme, kuraklıkta su kıtlığı riski vb.).	3

Örnek cevap: Suların çoğu tuzlu, tatlı suların da çoğu buzullarda olduğu için kullanabileceğimiz tatlı su çok azdır. Bu yüzden suyu tasarruflu kullanmalı ve kaynakları kirletmemeliyiz.

Sık hatalar: %3'ün tamamını kullanılabilir tatlı su sanmak

5. COĞ.11.3.1 · Yeryüzündeki su kaynaklarını sınıflandırabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	A'yı düzenli rejimli, B ve C'yi düzensiz rejimli olarak sınıflandırır.	3
a)	B'yi kar erimesiyle (karla) beslenen, C'yi yağmurla beslenen ve yazın kuruyan (mevsimlik) akarsu olarak ayırt eder.	3
b)	B'nin ilkbahar sonunda karların erimesiyle akımının arttığını açıklar.	6
b)	C'nin kış yağmurlarıyla beslendiği, yaz kuraklığında akımının çok düştüğünü açıklar.	3

a) Örnek cevap: A düzenli rejimlidir. B ve C düzensizdir; B kar erimesiyle, C yağmurla beslenir ve yazın neredeyse kurur.

b) Örnek cevap: B'nin havzasında kışın kar birikir; ilbaharda sıcaklık artınca karlar erir ve akım mayısta en yükseğe çıkar. C ise kış yağmurlarıyla beslenir; yağışın az olduğu yazın akımı neredeyse sıfıra iner.

Sık hatalar: En yüksek akımın olduğu ayı yağışın en çok olduğu ay sanmak; Düzenli rejimi 'akımı yüksek' diye yorumlamak

6. COĞ.11.3.2 · Türkiye'deki su kaynaklarının çevresel, ekonomik, politik ve sosyokültürel etkilerini sorgulayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Salma sulamada suyun önemli bir bölümünün buharlaşma ve sızmayla boşa gittiğini, bunun yeraltı suyunun azalmasına (kuyuların derinleşmesine) yol açtığını açıklar.	6
b)	Su tasarrufu sağlayan bir öneri yazar (damla ya da yağmurlama sulama, az su isteyen ürünlere geçiş, sulama zamanını ayarlama vb.).	6
b)	Önerinin çiftçinin gelirini nasıl koruyacağını belirtir (destek, verim artışı, maliyet düşüşü vb.).	3

a) Örnek cevap: Salma sulamada suyun büyük kısmı buharlaşır ya da toprağa sızar; bu yüzden gereğinden çok su çekilir. Kuyuların derinleşmesi yeraltı suyunun hızla azaldığını gösterir.

b) Örnek cevap: Çiftçiler destek verilerek damla sulamaya geçirilmeli. Damla sulama hem suyu korur hem de verimi artırarak çiftçinin gelirini sürdürür.

Sık hatalar: Sorunu yalnızca kuraklığa bağlamak; Çiftçinin gelirini dikkate almayan bir öneri yazmak

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Bir ekonomik etkiyi yazar (enerji üretimi, sulama, istihdam vb.).	3
a)	Bir sosyokültürel etkiyi yazar (tarihî alanın sular altında kalması, halkın yeniden yerleşmesi, toplumsal hafızanın ve turizm değerinin etkilenmesi vb.).	3
a)	İki etkiyi kazanç-kayıp olarak karşılaştırır.	2
b)	Görüşü tek yönlü bulup tarihî mirasın yeri doldurulamaz bir değer olduğunu belirtir.	2
b)	Kararların fayda ve kayıpları birlikte değerlendirilerek, alternatifler (farklı yer, eser taşıma, koruma önlemleri) düşünülerek verilmesi gerektiğini gerekçelendirir.	5

a) Örnek cevap: Ekonomik açıdan baraj enerji üretir ve tarım alanlarını sular; bölgeye gelir sağlar. Sosyokültürel açıdan ise binlerce yıllık bir yerleşim sular altında kalmış, halk yeni yerine taşınmıştır. Ekonomik kazanç sağlanırken kültürel bir kayıp yaşanmıştır.

b) Örnek cevap: Bu görüş tek yönlüdür. Enerji başka kaynaklardan da elde edilebilir, ama sular altında kalan tarihî bir alan bir daha geri getirilemez. Bu tür kararlarda ekonomik fayda ile kültürel kayıp birlikte tartılmalı; eserlerin taşınması ya da farklı yer seçimi gibi seçenekler araştırılmalıdır.

Sık hatalar: Yalnız bir etkiyi yazmak; Görüşü gerekçesiz kabul etmek ya da reddetmek

Madde	Ölçüt	Puan
a)	A'nın merkezî iş alanı (ticaret, bankalar, yönetim) olduğunu yazar.	2
a)	E'nin sanayi alanı olduğunu yazar.	2
b)	Sanayinin ham madde ve ürünlerin taşınması için ulaşım hatlarına yakın kurulduğunu açıklar.	3
c)	Arsa fiyatlarının merkezden dışa doğru azaldığını, merkeze yakınlık ve erişilebilirlikle gerekçelendirir.	3

a) Örnek cevap: A: merkezî iş alanı (çarşı, bankalar, yönetim binaları). E: sanayi alanı.

b) Örnek cevap: Fabrikalar ham maddeyi getirmek ve ürünlerini göndermek için demir yolu ve limana yakın kurulur; böylece taşıma maliyeti azalır.

c) Örnek cevap: Merkezde herkesin kolayca ulaşabildiği yerler çok değerli olduğu için A'da arsa en pahalıdır; merkezden uzaklaştıkça D'ye doğru fiyatlar azalır.

Sık hatalar: Merkezî iş alanını konut alanı sanmak; Arsa fiyatını yalnızca bina yüksekliğiyle açıklamak